

CLAVIS MONUMENTORUM MUSICORUM
REGNI BOHEMIAE

Dvojsborová moteta
rudolfinské Prahy

Antologie osmihlasých motet
z českých rukopisů a tisků

The Double-Choir Motets
of Rudolphine Prague

An Anthology of Eight-Voice Motets
from Bohemian Manuscripts and Prints

I

K vydání připravili

Edited by

Petr DANĚK

Martin HORYNA

KLP

Praha 2020

*Dvojsborová moteta
rudolfské Prahy*

*The Double-Choir Motets
of Rudolphine Prague*

CLAVIS MONUMENTORUM MUSICORUM
REGNI BOHEMIAE

Series A
VI

The Double-Choir Motets of Rudolphine Prague

An Anthology of Eight-Voice Motets
from Bohemian Manuscripts and Prints

I

Edited by

Petr DANĚK
Martin HORYNA

ASSOCIATION FOR CENTRAL EUROPEAN CULTURAL STUDIES
Prague
2020

Dvojsborová moteta rudolfinské Prahy

Antologie osmihlasých motet
z českých rukopisů a tisků

I

K vydání připravili

Petr DANĚK
Martin HORYNA

KLP
Praha
2020

Tato publikace byla připravena a vydána s finanční podporou Ministerstva kultury České republiky, čísla rozhodnutí MK-S 11067/2018 OULK a MK-S 11940/2019 OULK, a Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích.

Preparation and publication of this book were made possible through the financial support of the Ministry of Culture of the Czech Republic (action nos. MK-S 11067/2018 OULK and MK-S 11940/2019 OULK) and the University of South Bohemia in České Budějovice.

Odborní recenzenti / Reviewed by
Mgr. Jan BAŤA, Ph.D.
Mgr. Vladimír MAŇAS, Ph.D.

Clavis monumentorum musicorum Regni Bohemiae huius temporis redactor:
Jiří K. Kroupa

Hoc volumen imprimendum curavit:
Jiří K. Kroupa

Text by
© Petr Daněk and Martin Horyna, 2020

Editor and author of commentary
© Martin Horyna, 2020

English translation by
© Mark Newkirk, 2020

Photos by
© National Library of the Czech Republic, Prague, 2020
© Association for Central European Cultural Studies, Prague, 2020

Published by
© KLP – Koniasch Latin Press, 2020

ISBN 978-80-87773-73-4

All rights reserved; no part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording or otherwise, without the prior written permission of the publisher.

Obsah

Dvojsborová moteta rudolfinské Prahy	vii
Úvod	vii
Poznámka k edici	ix
Notace	ix
Text	ix
Komentář	ix
Poznámka k interpretaci	ix
Výběrová bibliografie	xv
Prameny	xvi
Seznam zkratek	xvi

EDICE

1. Georgius CAROLIDES: <i>Confitebor Domino nimis in ore meo</i>	3
2. Anon.: <i>Os iusti meditabitur sapientiam</i> (+ <i>Gloria Patri</i>)	11
3. Georgius CAROLIDES: <i>Augustine sacros thalami intrature penates</i>	19
4. Anon.: <i>Salve, sancte cinis</i>	33
5. Anon.: <i>Iubila, felix Boëmia</i>	45
6. Georgius CAROLIDES [?]: <i>V naději Boží Mistr Hus Jan</i>	61
7. a) Carolus LUYTHON: <i>Dies est laetitiae</i>	81
b) Carolus LUYTHON: <i>Nastal nám den veselý (Dies est laetitiae)</i> (Přeštice)	89
c) Carolus LUYTHON: <i>Dies est laetitiae</i> (versio Stadlmayriana)	97
d) <i>Dies est laetitiae / Nastal nám den veselý</i> (versio monodica Rozenplutiana)	105
8. Anon.: <i>Jak jsou milí přibytkové tvoji (Ps 84)</i>	111
9. Franciscus SALE: <i>Dialogismus (Fata movent hominis mea pectora)</i>	131

Contents

The Double-Choir Motets of Rudolphine Prague	xi
Introduction	xi
Note on the edition	xiii
Notation	xiii
Text	xiii
Commentary	xiv
Note on interpretation	xiv
Selected bibliography	xv
Sources	xvi
List of abbreviations	xvi

THE EDITION

1. Georgius CAROLIDES: <i>Confitebor Domino nimis in ore meo</i>	3
2. Anon.: <i>Os iusti meditabitur sapientiam</i> (+ <i>Gloria Patri</i>)	11
3. Georgius CAROLIDES: <i>Augustine sacros thalami intrature penates</i>	19
4. Anon.: <i>Salve, sancte cinis</i>	33
5. Anon.: <i>Iubila, felix Boëmia</i>	45
6. Georgius CAROLIDES [?]: <i>V naději Boží Mistr Hus Jan</i>	61
7. a) Carolus LUYTHON: <i>Dies est laetitiae</i>	81
b) Carolus LUYTHON: <i>Nastal nám den veselý (Dies est laetitiae)</i> (Přeštice)	89
c) Carolus LUYTHON: <i>Dies est laetitiae</i> (versio Stadlmayriana)	85
d) <i>Dies est laetitiae / Nastal nám den veselý</i> (versio monodica Rozenplutiana)	105
8. Anon.: <i>Jak jsou milí přibytkové tvoji (Ps 84)</i>	111
9. Franciscus SALE: <i>Dialogismus (Fata movent hominis mea pectora)</i>	131

Dvojsborová moteta rudolfinské Prahy

Věnováno Ladislavu Kačicovi k 70. narozeninám

Úvod

V hudební kultuře předbělohorských Čech – ať už se jednalo o dvorskou kapelu císaře Rudolfa II. (1552-1612), nebo o měšťanské instituce jako literátská bratrstva a školní sbory – se koncem 16. století začíná velice intenzivně prosazovat repertoár vokální polyfonie, který byl určen pro více sborů. Domácí interpreti tak pozoruhodně rychle reagovali na módní vlnu, která se z Itálie šířila především prostřednictvím tisku a migrujících hudebníků. Techniku pětihlasého prokomponovaného kontrapunktu, inspirovaného skladatelskými jmény franko-vlámských autorů Jacoba Clemense non Papa (ca. 1510 – ca. 1556), Nicolase Gomberta (ca. 1495-1560) či o generaci mladších Philippa de Monte (1521-1603) a Orlanda di Lasso (1532-1591) tak postupně vystřídalo dvoj- a vícesborové vedení hlasů, kde začala dominovat homorytmie. Styl vícesborové italské vokální a vokálně-instrumentální duchovní hudby se velice rychle prosazoval po celé Evropě a je dokladem posledního vývojového stadia renesančního hudebního umění. Oblibu tohoto repertoáru v Čechách dokumentuje řada dochovaných hudebních tisků především zahraniční proveniencí, které jsou dodnes uloženy v českých archívech a knihovnách, a také domácí hudební rukopisy, do kterých si jejich uživatelé opisovali převzaté skladby.

Jedním z výjimečných domácích pramenů dvojsborového osmihlasého repertoáru je soubor hlasových knih, které měl ve své knihovně významný český rudolfinský humanista, literát a skladatel Jiří Carolides z Karlšperku (Georgius Carolides a Carlsperga, 1569-1612, ► Obr. 1-3). Uložen je v Oddělení rukopisů a starých tisků Národní knihovny ČR v Praze pod sign. Se 1337. Tvoří ho čtyři hlasové knihy, které obsahují dva díly dobově nesmírně oblíbené antologie motet italských skladatelů *Sacrae cantiones* (Norimberk 1585) a *Continuatio Cantionum sacrarum* (Norimberk 1588) a rukopis, ve kterém je zapsáno osmnáct převážně osmihlasých dvojsborových skladeb motetového typu. Rukopis vznikl v devadesátých letech 16. a v první dekádě 17. století. Soubor není hlasově kompletní. Dochovány jsou hlasy označené jako »Discantus«, »Tenor«, »Basis« a »Sexta vox«. Tisk vyšel v šesti hlasových knihách, stejně byl uspořádán i rukopisný přívazek, v případě skladeb pro osm hlasů proto obsahovaly některé hlasové knihy dva hlasy, v ideálním případě se tedy dochovalo šest, v horším pět hlasů z původně osmihlasého obsazení. Carolidův konvolut tak představuje jeden z nejkompletněji dochovaných rukopisných pramenů k dějinám české hudební kultury předbělohorského období. Většina renesančních hudebních rukopisů, ale i tisků uložených v Čechách, které mají podobu tzv. hlasových

knih (*Stimmbücher*) nebo hlasových sešitů (*Stimmhefte*), je totiž do dnešní doby dochována pouze torzovitě, takže rekonstrukce dobového repertoáru je na jejich základě velmi obtížná. Carolidův rukopis zachycuje skladby v podobě, která umožňuje jejich doplnění z jiných pramenů či dokomponování při plném respektování jejich stylu. Proto se stal tento pramen základem edice, kterou předkládáme veřejnosti a především interpretům.

Rukopis Carolidova konvolutu je ojedinelou antologií osmihlasých motet, které byly provozovány v Čechách v rudolfinské době. Je pestrý co do autorských atribucí, tak i z pohledu zhudebněných textů a způsobu jejich zpracování. Pořizovatel či uživatel konvolutu byl při zápisu veden nejen jejich dostupností a popularitou, ale určitě uplatňoval při výběru (vedle hlasového obsazení) i další své interpretační, estetické a konfesijní potřeby. Jednou z nich byla duchovnost obsahu, protože většina zhudebněných textů je liturgického původu nebo jsou citací biblických příběhů. Duchovně či moralistně jsou napsány i texty skladeb, které byly určeny pro příležitosti pohřbu či svatby. Druhým kritériem byla jazyková stránka motet. Pro zapsané skladby je typické, že v nich převažuje latina, ale nezanedbatelná část z nich byla složena na český text nebo jim byl alespoň podložen vedle původní latiny. Do třetice se ve výběru objevují skladby, které mohly být užity především v prostředí utrakvistických společenství. Vzácnými jsou z tohoto pohledu především moteta na texty připomínající památku Mistra Jana Husa a Jeronýma Pražského.

Konvolut dvou tisků a rukopisného přívazku sloužil svým uživatelům – jistě mezi ně patřili školní učitelé a jejich žáci, možná členové některého literátského bratrstva – při slavnostních bohoslužbách, při svatbách, pohřbech a gratulacích. Ambiciózní příležitostné skladby tohoto typu obsahují české prameny předbělohorského původu jen výjimečně. Přestože se v některých případech jedná nejspíše o skladby, které byly spjaty s jedinečnou událostí a byly tak provozovány pouze jednou, jejich kompoziční úroveň je poměrně vysoká. Žádná nepatří do kategorie poloprofesionální nebo diletantské tvorby. Obsah rukopisného přívazku je tak svědectvím vyspělé hudební kultury pražských měšťanských intelektuálních vrstev.

Rukopisná část Carolidova konvolutu obsahuje skladby různého původu. Některé byly opsány z dobových tištěných antologií (Ruggiero Giovannelli: *Laudate Dominum, Iubilate Deo*; Giovanni Croce: *Factum est silentium*). Vedle toho v ní najdeme i skladbu, která vznikla přepracováním a novým otextováním populárního chansonu Orlanda di Lasso (*Qui seminant in lachrymis*), nebo

kompozici, která žila v Evropě s různými autorskými atribucemi (Christophorus Clavius / Jacobus Handl Gallus: *Hodie natus est Salvator mundi*). Většina zapsaných motet má dvoudílnou formu (*Prima a Secunda pars*). Výjimkou jsou mezi nimi šestidílné *Lamentace proroka Jeremiáše (Incipit oratio Ieremiae Prophetae)*, jejichž autorem je Dominique Phinot, které jsou však v Carolidově rukopisu podloženy i českým kontrafaktem, textem určeným pro příležitost pohřbu (*Žalostné rozloučení přátel milých*). Jedinečnými jsou v rukopisu dvě skladby, jejichž autorství můžeme jednoznačně připsat majiteli konvolutu, tedy Jiřímu Carolidovi (*Confitebor Domino nimis in ore meo; Augustine sacros thalami intrature penates*),

tři skladby s husitskou tematikou, z nichž některé mohl zkomponovat také zmíněný Jiří Carolides (*Salve, sancte cinis; V naději Boží Mistr Hus Jan; Iubila, felix Boëmia*), a zřejmě nejstarší dochovaný zápis oblíbeného a evropsky frekventovaného vánočního moteta císařského varhaníka Charlese Luythona (*Dies est laetitiae*). Tak jako většina dobových rukopisů, obsahuje i tento pramen skladby, které je dnes složité či nemožné autorsky jednoznačně určit (*Os iusti meditabitur sapientiam; Dilecte Deo Galle perhenni; Nobilis et pulchra et sapiens Catharina puella; Divinus cytharis et sacro carmine David; Jak jsou milí příbytkové tvoji*).

Pořadí skladeb v rukopisu je následující:

Č.	Autor	Textový incipit	<i>Discantus</i> (fol.)	<i>Tenor</i> (fol.)	<i>Basis</i> (fol.)	<i>Sexta vox</i> (fol.)
1.	[Ruggiero Giovannelli]	<i>Laudate Dominum in sanctis eius</i>	1 ^r -2 ^r	1 ^r -2 ^r	1 ^r -4 ^r	1 ^r -3 ^r
2.	[Orlando di Lasso]	<i>Qui seminant in lachrymis</i>	2 ^r -2 ^v	2 ^v -3 ^r	3 ^v -5 ^r	2 ^v -5 ^r
3.	[Christophorus Clavius]	<i>Hodie natus est Salvator mundi</i>	3 ^r -3 ^v	3 ^r -4 ^r	5 ^v -7 ^r	4 ^v -7 ^r
4.	[Dominique Phinot]	<i>Žalostné rozloučení přátel milých / Incipit oratio Ieremiae Prophetae</i>	4 ^r -6 ^r	4 ^r -6 ^r	6 ^v -12 ^r	6 ^v -11 ^r
5.	Jiří Carolides	<i>Confitebor Domino nimis in ore meo</i>	6 ^r -7 ^r	6 ^r -6 ^v	11 ^v -13 ^r	10 ^v -12 ^r
6.	Anonym	<i>Os iusti meditabitur sapientiam</i>	7 ^r -7 ^v	7 ^r -7 ^v	12 ^v -14 ^r	12 ^v -13 ^r
7.	Jiří Carolides	<i>Augustine sacros thalami intrature penates</i>	7 ^v -9 ^r	7 ^v -8 ^v	14 ^v -17 ^r	13 ^v -16 ^r
8.	Anonym	<i>Salve, sancte cinis, salve, sanctissime martyr</i>	9 ^v -10 ^r	9 ^r -10 ^r	17 ^r -18 ^v	16 ^v -18 ^r
9.	Anonym	<i>Iubila, felix Boëmia, adsunt tibi solennia</i>	10 ^v -11 ^v	10 ^r -11 ^r	18 ^v -20 ^r	18 ^v -21 ^r
10.	Anonym [Jiří Carolides?]	<i>V naději Boží Mistr Hus Jan</i>	12 ^r -13 ^r	11 ^v -12 ^v	20 ^v -22 ^r	21 ^v -24 ^v
11.	Anonym	<i>Dilecte Deo Galle perhenni</i>	13 ^v -15 ^r	13 ^r -14 ^v	22 ^v -24 ^r	neobsahuje
12.	Anonym	<i>Nobilis et pulchra et sapiens Catharina puella</i>	15 ^v -16 ^r	14 ^v -15 ^v	24 ^r -24 ^v	25 ^r -26 ^r
13.	Anonym	<i>Šťastný, kdož v Boží bázni cestou Páně chodí</i>	16 ^r -17 ^v	15 ^v -17 ^v	24 ^v -26 ^r	neobsahuje
14.	Anonym	<i>Divinus cytharis et sacro carmine David</i>	17 ^v -18 ^v	17 ^v -19 ^r	26 ^r -27 ^v	neobsahuje
15.	[Ruggiero Giovannelli]	<i>Iubilate Deo, omnis terra, cantate et exultate et psallite</i>	19 ^r -20 ^v	19 ^r -20 ^v	27 ^v -29 ^r	26 ^r -26 ^v
16.	[Charles Luython]	<i>Dies est laetitiae in ortu regali</i>	21 ^r -22 ^v	20 ^v -21 ^r	29 ^r -29 ^v	27 ^r -28 ^r
17.	Anonym	<i>Jak jsou milí příbytkové tvoji</i>	23 ^r -24 ^v	21 ^v -23 ^r	30 ^r -31 ^v	28 ^v -32 ^r
18.	Giovanni Croce	<i>Factum est silentium in coelo</i>	24 ^v -25 ^v	23 ^r -24 ^r	31 ^v -32 ^v	31 ^v -34 ^r

Tato edice přináší z Carolidova rukopisu výběr osmi skladeb (v tabulce šedě zvýrazněná čísla), k nimž jsme připojili osmihlasý *Dialogismus octo vocum de amore Christi sponsi* císařského zpěváka Francisca Saleho (ca.

1545-1599). Toto moteto vyšlo v pražské tiskárně Jiřího Nigrina v roce 1598. Hlasově úplný exemplář, který byl předlohou pro náš přepis, je uložen v Hudebním oddělení Národní knihovny ČR v Praze pod sign. 59 E 710.

Poznámka k edici

Do edice bylo zařazeno devět osmihlasých dvojsborových motet, které souvisí s hudební kulturou rudolfinské Prahy. S výjimkou jediné skladby (č. 9, F. Sale: *Dialogismus*), která vyšla tiskem, se všechny neúplně dochovaly v pozoruhodném torzu souboru hlasových knih pražské Národní knihovny sign. Se 1337, jehož jedním z uživatelů byl pražský poeta a skladatel Jiří Carolides z Karlšperku. Vzhledem k mimořádné hodnotě souboru a minimální šanci na nalezení dvou až tří chybějících hlasů se editoři rozhodli skladby rekonstruovat. Tohoto úkolu se ujal Martin Horyna, který tím dovršil svoji přibližně čtyřicet let trvající snahu vdechnout život i nekompletně dochovaným památkám české hudby předbělohorské éry. Vyšel přitom z těchto předpokladů:

- Čím větší je počet dochovaných hlasů, tím větší je šance najít klíč k rekonstrukci, která ale zpravidla nemůže být identickou kopií originálu. O rekonstrukci má smysl uvažovat, pokud se dochovala více než polovina hlasů, například u dvojsborů pět nebo šest z osmi, a alespoň dva z každého sboru. Časté využívání echa umožňuje doplnit chybějící partie na základě analogie; pokud chybějí v obou sborech tytéž hlasy (zvláště nejvyšší), možnost doplnění je obtížnější. I takové případy ve zvoleném souboru skladeb jsou.
- Osmihlasé skladby rukopisného přívazku jsou dvojsborové, ve všech skladbách je na větší ploše přítomna čtyřhlasá akordická sazba, která umožňuje s vysokou mírou pravděpodobnosti nejen doplnit chybějící tóny ve vertikálních harmonických strukturách, ale také odhadnout rozsahy a polohu chybějících hlasů. Pro plnou osmihlasou sazbu je typická snaha o pravidelné vyplnění prostoru od nejnižších po nejvyšší tóny v souzvucích a o eliminaci prodlev dvou a více hlasů na tomtéž tónu.
- Při uplatnění imitační sazby je nutné hledat možnosti nástupů chybějících hlasů v rámci norem daných analýzou dochovaného torza.
- Analýza by měla odhalit technickou stránku kompoziční práce. Její součástí jsou způsob vedení hlasů, míra uplatnění linearit a akordiky, intervalová struktura melodiky, motivika imitačních partií, formy imitační práce, práce s převzatou melodií, využití diminuovaných figur, práce s modalitou, frekvence posuvek, formy kadenčních obrátů, vztah hudby a slova, uplatnění rétorických figur a deklamace. Ten, kdo se pokouší o rekonstrukci, by měl být schopen technickou stránku kompozice posoudit a sám být minimálně na stejné technické úrovni kompoziční práce jako autor nekompletně dochované skladby. Při rekonstrukci by měl postupovat v intencích autora vyzorovaných ze skladby, neměl by ji upravovat do jiného stylu a měl by se ubránit pokušení ji jakkoliv »vylepšovat«.

Notace

Všechna moteta jsou notována bílou menzurální notací, u jediné skladby je spíše naznačena než notována doxologie v chorální notaci (č. 6, introitus *Os iusti meditabuntur sapientiam*). Transkripce z bílé menzurální notace do dnešní notace je provedena v redukci notových hodnot 2 : 1. Všechny skladby jsou notovány v menzuře *tempus imperfectum diminutum* (♩), pouze ve třech skladbách je

uplatněna kontrastní menzura notovaná jako *proportio sesquialtera* a označená různými symboly (♩₃, ○³/₂). Pro transkripci závěrečné noty (v pramenech *longa*) je použit tvar noty *brevis*. Ligatury jsou označeny hranatými svorkami, kolor přerušenu hranatou svorkou. Místo *c* klíčů jsou použity *g* klíče, při použití oktávové transpozice (hlasy v tenorové a altové poloze) jsou *g* klíče označeny číslicí 8. Skladby jsou přepsány do běžných taktů s použitím ligatur pro hodnoty přesahující taktové čáry. Doplněné posuvky jsou umístěny nad příslušnou notu. Rekonstruované hlasy jsou vysázeny stejným typem notového písma. O které hlasy se jedná, je evidentní z poznámkového aparátu a z incipitu, který obsahuje začátky jednotlivých hlasů, v případě rekonstruovaných hlasů jen prázdnou osnovu. Jednotlivě doplněné noty jsou označeny hranatými závorkami. Na další zásahy do notového zápisu je upozorněno v kritických poznámkách. Přepis chorální notace je proveden plnými notovými hlavičkami bez nožiček, ligatury jsou vyznačeny kulatými obloučky.

Text

Pravopis latinského textu je ponechán v jeho dobové humanistické podobě. Pravopis českého textu je v dobové rukopisné praxi neustálený. Současné normě je přizpůsobeno označení kvantity (v rukopisné předloze většinou označena není), psaní *i, y, j, ě, u, v*, spězkový pravopis je nahrazen diakritickým. Ponechány jsou dublety *jsme – sme* a dobové používání *s* a *z* v předložkách a předponách. Nevypsání opakování textu je doplněno. Varianty textu v různých hlasech jsou sjednoceny na nejčastěji se vyskytující případ. Na všechny zásahy do hláskové podoby textu je upozorněno v kritickém aparátu. Interpunkce je doplněna.

Poznámkový aparát

Poznámkový aparát ke každé skladbě obsahuje zhudebněný text a jeho překlad, poznámky k textu (původ, liturgická příslušnost), údaje o rubrikách a atribuci, kritické poznámky k hudbě (odkazují na hlas a číslo taktu lomené pořadím noty, pro přehlednost je doplněno (v prameni často chybějící) označení hlasů, v případě nejasností se odkazuje na pořadí hlasu v partituru).

Poznámka k interpretaci

Všechny skladby výběru jsou dvojsborové. Nejnápadnějším rysem těchto skladeb je možnost stereofonních prostorových efektů a zvukový kontrast čtyřhlasu a osmihlasu, který je zpravidla vyhrazen důležitému sdělení v textu. Pozornost vůči zhudebněnému textu je demonstrována i homorytmickou sazbou, která vychází vstříc srozumitelnosti sdělení, a využíváním hudebně rétorických figur, které zvýrazňují smysl slov. Tyto skladby nejsou ve skutečnosti psány pro masu zpěváků, ale nejlépe zní v malém komorním obsazení. Rovněž přehnaný důraz na stereofonii (velká vzdálenost sborů, simulace ozvěny) je jim cizí, jde o hudební dialog. Vyplývá to i z toho, že předpokládaný prostorový kontrast dvou polohově shodných sborů bývá v rámci skladby vystřídán kontrastem vysokých a nízkých hlasů a naopak. Důležitá je správná a jednotná deklamace textu.

Petr Daněk – Martin Horyna

1) Georgius Carolides a Carlsperga, dřevořez / woodcut, 1607 [?]

2) Georgius Carolides a Carlsperga, znak (dřevořez) / coat of arms (woodcut), in: *Farrago symbolica sententiosa...*, Pragae 1597, fol. L8^r

3) Georgius Carolides a Carlsperga, mědiryt Jana Jiřiho Balzera / engraving by Johann Georg Balzer, 1772 [?], in: Franz Martin PELZEL: *Abbildungen böhmischer und mährischer Gelehrten und Künstler, nebst kurzen Nachrichten von ihren Leben und Werken*, III, Prag 1777, příloha za s. 60 / plate after p. 60

Výběrová bibliografie / Selected bibliography

- BAŤA, Jan: 'Between Prague and Pirna. A Story from the Beginning of the Thirty Years' War', *De musica dis-serenda* XI/1-2 (2015), pp. 41-50.
- BERKOVEC, Jiří (ed.): *Kryštof Harant z Polžic a Bez-družic. Opera musica*, Praha: SNKLHU 1956.
- Bible kralická šestidílná. Kompletní vydání s původními poznámkami*, Praha: Česká biblická společnost, 2014.
- BILWACHS, Jan – BOUMA, Martin – DEMSKÁ, Štefánia – DERNEROVÁ, Veronika – HANUŠOVÁ, Kateřina – HAVLÍČKOVÁ, Magda – KAŠPAROVÁ, Žofie – ŘE-ŘIČHOVÁ, Michaela – ŠAFRATOVÁ, Kamila – VLÁŠ-KOVÁ, Tereza – VOSTÁREK, Matěj: *Konvolut NK ČR Se 1337*, seminární práce / seminar paper, vedoucí / tutors Petr DANĚK – Jan BAŤA, Ústav hudební vědy, Filozofická fakulta, Univerzita Karlova, Praha 2012.
- BRANBERGER, Jan: *Hudební úvahy o české humanis-tické poesii*, Praha: Královská česká společnost nauk, 1948.
- DANĚK, Petr: *Historické tisky vokální polyfonie, ra-né monodie, hudební teorie a instrumentální hudby v českých zemích do roku 1630. Se soupisem tisků z let 1488-1628 uložených v Čechách*, Praha: KLP – Koniasch Latin Press, 2015.
- DANĚK, Petr: 'Málo známý pramen vokální polyfonie rudolfínské éry', *Hudební věda* 20 (1983), pp. 257-265.
- DANĚK, Petr: *Rukopisná část konvolutu Se 1337*, di-ploma thesis / diplomová práce, Filozofická fakulta, Univerzita Karlova, Praha 1981.
- FOJTÍKOVÁ, Jana: 'Hudební doklady Husova kultu z 15. a 16. století. Příspěvek ke studiu husitské tradice v do-bě předbělohorské', *Miscellanea musicologica* 29 (1981), pp. 51-145.
- GRABNAR, Klemen: 'So gornjegrajski rokopisni zvezki nastali na Kranjskem? Are the manuscript volumes from Gornji Grad of Carniola origin?', *Muzikološki zbornik* 53/1 (2017), pp. 55-79.
- HICK, Olivia: *François Sale (c. 1540-1599), Musicus impérial: édition de trois œuvres sacrées*, Master the-sis, Faculté de philosophie, arts et lettres, Université catholique de Louvain, 2017, <http://hdl.handle.net/2078.1/thesis:12605>.
- HEJNIC, Josef – MARTÍNEK, Jan: *Rukověť humanistic-kého básnictví v Čechách a na Moravě / Enchiridion renatae poesis Latinae in Bohemia et Moravia cultae*, 1-6, Praha: Academia, 1966-2011.
- HORYNA, Martin: 'Vícehlasá hudba v Čechách v 15. a 16. století a její interpreti', *Hudební věda* 43 (2006), pp. 117-134.
- KOLÁŘOVÁ, Jana: 'Carolides of Carlsperk, Georgius', in: *Companion to Central and Eastern European Humanism, 2: The Czech Lands*, Berlin: De Gruyter, 2020, pp. 238-246.
- KORTH, Hans-Otto – LAMBRECHT, Jutta (eds.): *Die Signaturengruppe Mus.ms.40000 ff., Folge 1: Hand-schriften des 15.-19. Jahrhunderts in mensuraler und neuerer Notation* [= Staatsbibliothek zu Berlin – Preußischer Kulturbesitz. Kataloge der Musikabtei-lung, I/13], München: Henle, 1997.
- Liber usualis Missae et Officii*, Paris – Tournai – Roma: Societas S. Joannis Evangelistae – Desclée et socii, 1936.
- MARTÍNKOVÁ, Dana: *Poselství ducha. Latinská próza českých humanistů*, Praha: Odeon, 1975.
- MORET, Paul: 'A propos du musicien namurois François Salès (v. 1540-1599)', *Revue de la Société liégeoise de Musicologie*, vol. 25 (mars 1979), <https://popups.uliege.be/1371-6735/index.php?id=2310>.
- NAGEL, Wilibald: 'Die Kantoreigesellschaft zu Pirna', *Monatshefte für Musik-Geschichte* 28/11 (1896), pp.x148-156.
- NOVOTNÝ, Václav (ed.): *Fontes rerum Bohemicarum / Prameny dějin českých*, VIII, Praha: Nadání Františka Palackého, 1932.
- OREL, Dobroslav: 'Nastal nám den veselý. Dies est laetitia-e. Nobis est natus hodie', *Cyrill* 7 (1910), pp. 102-112.
- QUITIN, José (ed.): 'Notre supplément musical – Dia-logismus 8 vocum. Autore Francisco Sale', *Bulletin de la Société liégeoise de Musicologie*, vol. 25 (mars 1979), p. 10, <https://popups.uliege.be/1371-6735/index.php?id=2314> + supplément musical, pp. 1-10, <https://popups.uliege.be/1371-6735/index.php?id=2329>.
- STEINHARDT, Milton: 'A Musical Fragment from Prague: Národní Muzeum XIV C 149', *Fontes Artis Musicae* 26/3 (1979), pp. 163-172.
- STORCHOVÁ, Lucie: *Paupertate styloque connecti. Utváření humanistické učenecké komunity v českých zemích*, Praha: Scriptorium, 2011.
- VACULÍNOVÁ, Marta – DANĚK, Petr: 'Jiří Carolides (1569-1612). The Poet and Composer Who Travelled Little', *Czech Music Quarterly* 2020/3, pp. 31-37.

Prameny / Sources

Rukopisy / Manuscripts

- Dresden: Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek (D-Dl), Pirna, ms. Mus. Pi. 2.
 Ljubljana: Narodna in univerzitetna knjižnica, Zbirka rokopisov, redkih in starih tiskov (SI-Lnr), Ms 207.
 Praha: Knihovna Národního muzea (KNM) (CZ-Pn), ms. I A 15.
 Praha: Národní knihovna České republiky (NK ČR) (CZ-Pu), Se 1337.
 Praha: Národní muzeum – České muzeum hudby (NM-ČMH) (CZ-Pnm), ms. AZ 37 (*olim* Praha: KNM, XIV C 149).
 Přeštice: Dům historie Přešticka, ms. sine sign.
 Teplice: Regionální muzeum, Ms. 2 (*Teplický kancionál*).

Staré tisky / Rare prints

- MUSOPHIL SOBĚSLAVSKÝ, Jan: *Kancionál jednohlasý*, Praha: Burian Valda, 1585.
 ROZENPLUT, Jan: *Kancionál*, Olomouc: Jiřík Handle, 1601.
 SALE, Franciscus: *Dialogismus*, Praha: Georgius Nigrinus, 1598 (Praha, NK ČR, sign. 59 E 710/a-d).
 STADLMAYR, Johann: *Moduli symphoniaci*, Innsbruck: Johann Gäch, 1629, RISM B/1, 1629⁴ (Paris: Bibliothèque nationale de France, RES VM1-74).

Seznam zkratk / List of abbreviations

A	altus	NK ČR	Národní knihovna České republiky / National Library of the Czech Republic
B	bassus	NM-ČMH	Národní muzeum – České muzeum hudby / National Museum – Czech Museum of Music
B. c.	basso continuo	p.	(pagina), strana / page
C	cantus	Ps	(psalmus), žalm / psalm
D	discantus	punct.	(punctuata), punktovaná / punctuated
fol.	(folium), list / folio	s. d.	(sine dato), nedatováno / without date
KNM	Knihovna Národního muzea / National Museum Library	Sb	semibrevis
LU	<i>Liber usualis Missae et Officii</i> (viz <i>Výběrová bibliografie</i> / see <i>Selected bibliography</i>)	sign.	signatura / shelf mark
M	minima	Sm	semiminima
ms.	rukopis / manuscript	T	tenor

EDICE
~
THE EDITION

1. Confitebor Domino nimis in ore meo

Praha: NK ČR (CZ-Pu), Se 1337, №. 5

Georgius Carolides, 1591

D1
Con - fi - te - bor Do - mi - no ni - - - - mis

A1
Con - fi - te - bor Do - mi -

T1
Con - - - fi - te - bor Do - mi - no ni - - - -

B1
Con - fi - te - bor Do - - - mi -

D2
A2
T2
B2

5

in o - re, in o - re me - - - - o

- no ni - - - mis in o - re me - - - o

- mis in o - re me - o

- no ni - mis in o - re me - - - o

Con - fi - te - bor

Con - fi - te - bor

Con - fi - te - bor

Con - - - fi - te -

7a. *Dies est laetitiae*

Praha: NK ČR (CZ-Pu), Se 1337, №. 16

Carolus Luython, s. d.

D1 Di - es est lae - ti - ti - ae in or - tu re - ga - li,
 D2 Di - es est lae - ti - ti - ae in or - tu re - ga - li,
 D3 Di - es est lae - ti - ti - ae in or - tu re - ga - li,
 A1 Di - es est lae - ti - ti - ae in or - tu re - ga - li,
 D4
 A2
 T
 B

5

Pu - er ad - mi -
 Pu - er ad - mi -
 Pu - er ad - mi -
 Pu - er ad - mi -

Nam pro - ces - sit ho - di - e de ven - tre vir - gi - na - li
 Nam pro - ces - sit ho - di - e de ven - tre vir - gi - na - li
 Nam pro - ces - sit ho - di - e de ven - tre vir - gi - na - li
 Nam pro - ces - sit ho - di - e de ven - tre vir - gi - na - li

10

- ra - bi - lis, to - tus de - le - cta - bi - lis in hu - ma - ni - ta - te,
- ra - bi - lis, to - tus de - le - cta - bi - lis in hu - ma - ni - ta - te,
- ra - bi - lis, to - tus de - le - cta - bi - lis in hu - ma - ni - ta - te,
- ra - bi - lis, to - tus de - le - cta - bi - lis in hu - ma - ni - ta - te,

15

Qui in - ae - sti - ma - bi - lis est et in - ef - fa - bi - lis in Di - vi - ni - ta -
Qui in - ae - sti - ma - bi - lis est et in - ef - fa - bi - lis in Di - vi - ni -
Qui in - ae - sti - ma - bi - lis est et in - ef - fa - bi - lis in Di - vi - ni -
Qui in - ae - sti - ma - bi - lis est et in - ef - fa - bi - lis in Di - vi - ni -

7d. *Dies est laetitiae / Nastal nám den veselý* (versio monodica Rozenplutiana)

Jan ROZENPLUT: *Kancionál*, Olomouc 1601, pp. 33-34, 74-75

Di - es est lae - ti - ti - ae in or - tu re - ga - li,
Na - stal nám den ve - se - lý z ro - du krá - lov - ské - ho,

5
nam pro - ces - sit ho - di - e de ven - tre vir - gi - na - li
neb nám při - šlo dneš - ní den z bři - cha pa - nen - ské - ho

9
R.^o
pu - er ad - mi - ra - bi - lis, to - tus de - le - cta - bi - lis
dí - tě vel - mi pře - div - né i ta - ké pře - ra - dost - né

13
in hu - ma - ni - ta - te,
v tě - le smr - tedl - no - sti,

15
qui in - ae - sti - ma - bi - lis est et in - ef - fa - bi - lis
o němž ne - lze mlu - vi - ti, my - sli - ti, vy - pra - vi - ti

19
in Di - vi - ni - ta - te.
ve - dlé je - ho Bož - ství.

Komentář

Skladba existuje ve dvou verzích v šesti různých pramenech, z nichž tři pro první verzi (*Pu*, *Pm*, *Pi*) jsou pražského původu. Obě verze mají společný první sbor a bas druhého sboru. První verze je nepochybně původní, ve druhé verzi jsou tři hlasy druhého sboru upraveny a sbor má sazbu *ad voces aequales*. První verze se nikde nedochovala v úplnosti, ale lze ji rekonstruovat díky společným místům s druhou verzí, kompletně dochovanou v pozdním tisku *Moduli symphoniaci* (Innsbruck 1629) s připojeným partem generálního basu, který ale nebyl do edice zahrnut. Editovány byly tři podoby skladby:

- verze podle *Pu*, nejvyšší dva hlasy prvního sboru rekonstruovány podle *Př*, *Lj* a *Mo*;
- česky otextovaná verze podle *Př*;
- verze s úpravou druhého sboru podle *Mo*.

Prameny skladby se dochovaly z časového rozmezí téměř čtyřiceti let. Skladba zhudebňuje průběžně čtyři strofy dobově nejoblíbenější vánoční písně v českých a pravděpodobně i v okolních zemích. Vzhledem ke středověkému původu písně, jejíž existence je doložena od konce 14. století, jsou v dochovaných zápisech a vydáních textu v různé míře zastoupena rezidua středověké ortografie. Na drobné rozdíly (*-e- / -ae- / -oe-*, *-ci- / -ti-*) není brán v edici zřetel. V případě edice a podložení českého textu podle pramene *Př* bylo nutné se vyrovnat s většími problémy. Pramen je silně poškozený, navíc se jedná o zběžný zápis s řadou chyb v notaci i textu a s nejednotnostmi v různých hlasech. České znění je vepsáno pod latinským textem a nebere zřetel na rozdílný počet slabik v některých verších. V edici jsou doplněny často vynechané jednopísmenné předložky *z* a *v*, pro srovnání jsou v kritickém aparátu zachycena různočtení z dobově blízkého Rozenplutova *Kancionálu* (1601). U veršů s jiným počtem slabik než v latinské předloze je v edici přizpůsobena rytmická stránka podobným způsobem, s jakým se setkáváme v dobových jednohlasých kancionálech – přidáním, nebo zrušením předtaktí (takty 6, 30, 69).

Prameny

- Pu* Praha: NK ČR (CZ-Pu), ms. Se 1337, dochováno 6 hlasů, provenience Praha;
- Pm* Praha, NM-ČMH (CZ-Pnm), ms. AZ 37 (*olim* Praha: KNM, XIV C 149), dochován jeden hlas, provenience Praha;
- Pi* Dresden, Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek (D-DI), Pirna, ms. Mus. Pi. 2, přívazek tisku z roku 1599, dochovány tři hlasy, provenience Praha (Klementinum, Societas Jesu, Congregatio B. V. Mariae Annunciatae);
- Př* Přeštice: Dům historie Přešticka, ms. bez sign., mechanicky poškozené fragmenty 4 hlasových sešitů, s paralelním latinským a českým textem;
- Lj* Ljubljana: Narodna in univerzitetna knjižnica, Zbirka rokopisov, redkih in starih tiskov (SI-Lnr), Ms 207, fol. 58^v-59^v, dochován 1 hlas;
- Mo* *Moduli symphoniaci*, Innsbruck: Johann Gäch, 1629, RISM B/1, 1629⁴, č. XIII.

Commentary

This composition exists in two versions in six different sources, of which the three for the first version (*Pu*, *Pm*, *Pi*) are of Prague origin. Both versions have in common the first choir and the bass voice of the second choir. The first version is undoubtedly the original. In the second version, three voices of the second choir are arranged, and the choral writing is *ad voces aequales*. The first version has not been preserved in complete form anywhere, but it can be reconstructed thanks to the places it has in common with the second version, which is preserved in complete form in the late print *Moduli symphoniaci* (Innsbruck 1629) with the addition of a thoroughbass part, which has not been included in the edition. The edition presents the composition in three forms: a) a version according to *Pu* with the highest two voices of the first choir reconstructed based on *Př*, *Lj*, and *Mo*;

- a version with the Czech text based on *Př*;
- a version with alteration of the second choir based on *Mo*.

The preserved sources of the composition cover a range of dates of nearly 40 years. The composition is a continuous musical setting of four strophes of the Christmas song that was most popular at the time in Bohemia and probably also in surrounding countries. In view of the song's medieval origins, its existence being documented from the end of the 14th century, remnants of medieval orthography appear in the preserved copies and published editions of the text to varying degrees. The edition ignores minor differences (*-e- / -ae- / -oe-*, *-ci- / -ti-*). Preparing the edition based on the source *Př* and the placement of the Czech text in it presented more problems. The source is severely damaged, and in addition it is a hasty copy with a number of errors in the notation and text and with inconsistencies in various voices. The Czech version is added beneath the Latin text, and it does not take into account the differing number of syllables in some verses. In the edition, the frequently omitted one-letter prepositions *z* and *v* ("from" and "in") have been added. For comparison, the critical apparatus contains variant readings from a contemporary source, the Rozenplut's *Cantional* (1601). For verses where the number of syllables differs from the Latin original, the edition adjusts the rhythm in a manner similar to that encountered in period monophonic cantionals – by the addition or removal of upbeats (bars 6, 30, 69).

Sources of the composition

- Pu* Prague, National Library (CZ-Pu), ms. Se 1337, six preserved voices, Prague provenience;
- Pm* Prague, Czech Museum of Music (CZ-Pnm), ms. AZ 37 (*olim* Praha, KNM, XIV C 149), one preserved voice, Prague provenience;
- Pi* Dresden, Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek (D-DI), Pirna, ms. Mus. Pi. 2, addendum to a print from 1599, three preserved voices. Prague provenience (Klementinum, Societas Jesu, Congregatio B. V. Mariae Annunciatae);
- Př* Přeštice, House of History of the Přeštice Region, ms. without a shelf mark, mechanically damaged fragments of four part volumes with the text in parallel in Latin and Czech;
- Lj* Ljubljana, National and University Library, Collection of Manuscripts and Rare and Old Prints (SI-Lnr), Ms 207, fols. 58^v-59^v, one preserved voice;
- Mo* *Moduli symphoniaci* (Innsbruck: Johann Gäch, 1629), RISM B/1, 1629⁴, no. XIII.

Ve skladbě je na různých místech citována melodie písně *Dies est laetitiae / Nastal nám den veselý*, jako srovnávací pramen pro text a melodii byl použit *Kancionál, to jest Sebrání spěvův pobožných Jana Rozenpluta* (Olomouc 1601).

The melody of the song *Dies est laetitiae / Nastal nám den veselý* (Our joyous day is come) is quoted in the composition at various places, and *Kancionál, to jest Sebrání spěvův pobožných* (Cantional, or A Collection of Sacred Songs) by Jan Rozenplut (Olomouc 1601) has been used as a comparative source for the text and melody.

Konkordance hlasů v pramenech:

Concordances of voices in the sources:

		Versio I.					Versio II.			
		Vox	<i>Pu</i>	<i>Pm</i>	<i>Pi</i>	<i>Př</i>	<i>Lj</i>	<i>Mo</i>	Vox	<i>Mo</i>
Chorus I.	D1							X	C1	X
	D2					X	X	X	C3	X
	D3	X				X		X	C2	X
	A1	X			X			X	A1	X
Chorus II.	D4	X				X			A2	X
	A2	X	X		X	X			T1	X
	T	X			X				T2	X
	B	X						X	B	X
									B. c.	X

Označení jednotlivých hlasů v pramenech:

Chorus I.:

- 1) *Mo* »Cantus primus à 8. Cho: I. Carolus Luithon«
- 2) *Př* (bez označení); *Lj* »Carolus Luithon | Chorus Primus à 8.«; *Mo* »Cantus 3. à 8. Cho: I. Carolus Luithon«
- 3) *Pu* (bez označení); *Př* (bez označení); *Mo* »Cantus 2. à 8. Cho: I. Carolus Luithon«
- 4) *Pu* (bez označení); *Pi* »Bassetus Chori 1.«; *Mo* »Altus à 8. Cho. I. Carolus Luithon«

Chorus II.:

- 5) *Pu* »Secundus Chorus. Secundus Discantus«; *Př* (bez označení)
- 6) *Pu* »Secundus Chorus. Secundus Altus«; *Pm* (hlasová kniha označena jako »Altus«); *Pi* »Altus chori 2di«; *Př* (bez označení)
- 7) *Pu* »Secundus Chorus. Secundus Tenor«; *Pi* (bez označení)
- 8) *Pu* (bez označení); *Mo* »Bassus; Cho: II. Carolus Luithon«

Chorus II., verze *ad voces aequales* (ATTB, pouze *Mo*, bas shodný s verzí 1):

- 5) *Mo* »Altus à 8. Cho: II. Carolus Luithon«
- 6) *Mo* »Tenor I. à 8. Cho: II. Carolus Luithon«
- 7) *Mo* »Tenor 2. à 8. Cho: II. Carolus Luithon«
- 8) *Mo* »Bassus à 8. Cho: II. Carolus Luithon«

Text

- [1.] Dies est laetitiae in ortu regali,
nam processit hodie de ventre virginali
puer admirabilis, totus delectabilis
in humanitate,
qui inaeestimabilis est et ineffabilis
in Divinitate.
- [2.] Orto Dei Filio Virgine de pura
ut rosa de lilio stupescit natura;
quem parit iuencula, natum ante saecula
Creatorem rerum,

Designations of the individual voices in the sources:

Chorus 1.:

- 1) *Mo* »Cantus primus à 8. Cho: I. Carolus Luithon«
- 2) *Př* (without a designation); *Lj* »Carolus Luithon | Chorus Primus à 8.«; *Mo* »Cantus 3. à 8. Cho: I. Carolus Luithon«
- 3) *Pu* (without a designation); *Př* (without a designation); *Mo* »Cantus 2. à 8. Cho: I. Carolus Luithon«
- 4) *Pu* (without a designation); *Pi* »Bassetus Chori 1.«; *Mo* »Altus à 8. Cho. I. Carolus Luithon«

Chorus 2.:

- 5) *Pu* »Secundus Chorus. Secundus Discantus«; *Př* (without a designation)
- 6) *Pu* »Secundus Chorus. Secundus Altus«; *Pm* (partbook designated as »Altus«); *Pi* »Altus chori 2di«; *Př* (without a designation)
- 7) *Pu* »Secundus Chorus. Secundus Tenor«; *Pi* (without a designation)
- 8) *Pu* (without a designation); *Mo* »Bassus; Cho: II. Carolus Luithon«

Chorus 2, version *ad voces aequales* (ATTB, only *Mo*, bass identical to version 1):

- 5) *Mo* »Altus à 8. Cho: II. Carolus Luithon«
- 6) *Mo* »Tenor I. à 8. Cho: II. Carolus Luithon«
- 7) *Mo* »Tenor 2. à 8. Cho: II. Carolus Luithon«
- 8) *Mo* »Bassus à 8. Cho: II. Carolus Luithon«

Text

- [1.] Dies est laetitiae in ortu regali,
nam processit hodie de ventre virginali
puer admirabilis, totus delectabilis
in humanitate,
qui inaeestimabilis est et ineffabilis
in Divinitate.
- [2.] Orto Dei Filio Virgine de pura
ut rosa de lilio stupescit natura;
quem parit iuencula, natum ante saecula
Creatorem rerum,

quod uber munditiae dat lac pudicitiae
antiquo^A dierum.

[3.]^B Ut vitrum non laeditur sole penetrante,
sic illaesa^C creditur ^Dpost partum et ante^D
felix haec puerpera, cuius casta viscera
Deum genuerunt
et beata ubera in aetate tenera
Christum lactaverunt.

[4.] Angelus pastoribus iuxta suum gregem
nocte vigilantibus natum coeli Regem
nunciat cum gaudio iacentem in praesepio
infantem pannosum,
angelorum^E Dominum et prae natis^F hominum
forma speciosum.

^A ante quo *Pu B2 // ^B haec stropa sequitur in R [= Rozenplut 1601] post stropham 4^{am} // ^C illes a *Pu B2 // ^{D-D} Virgo post et ante versio parallela Př, R // ^E Ange[r--- (non legibile) *Pu B2 // ^F prenatis *Pu T2****

[1.] Nastal nám den veselý z rodu^A královského,
v němž^B nám přišlo dnešní den z^C břicha panenského
dítě velmi předivné i také přeradostné
v těle smrtednosti^D,
o němž nelze mluvit, mysliti i praviti^E
vedlé^F jeho Božství.

[2.] Narodil se Syn Boží z^G přečistě Panenky,
jakžto lilium z^H růže, toť jest div veliký^I,
jehož nesla Panenka^J, Stvořitele všeho světa,
jenž jest bez počátku,
jakžto pokrm přečistý^K bral jest z prsů^L panenských^M
za dnův své mladosti.

[3.] Jakžto slunce nezruší skla, kdyžby je prošlo,
tak Marie^N panenství není porušeno.
Šťastná^O jest to^P rodička^Q, jenž z^R čistého života
Krista^S porodila,
toť jest Panna Maria^T, v letech soucí^U mladička,
Krista^V jest krmila.

[4.] Anděl^W jest to pastušká^X bdícím nad svým stádem
o půlnoci^X zvěstoval, nebeského^Y Krále,
toho, jenž v jeslech leží, mládence mezi zvěří,
Pána andělského^Z,
v plénky obvinutého^{AA}, v^{BB} tváři velmi krásného
nad syny člověčí^{CC}.

^A rodu] |>ědu Př D2 // ^B v němž] Neb R // ^C z] om. Př A2, D4 // ^D smrtednosti] take |>ětj Př D2; smrtednosti R // ^E i praviti] wiprawytj Př D4 // ^F vedlé] podle Př D4 // ^G z] om. Př D3; s Př D2 // ^H z] om. Př A2, D4 // ^I div veliký] diweliky Př A2 // ^J Panenka] nella |>ěka Př D2 // ^K přečistý] przeczistj Př A2; przeczistj Př D4 // ^L z prsů] prfj Př D4; z Prfj R // ^M panenských] panenkj Př D4 // ^N Marie] Marye Př A2, R // ^O Šťastná] Štiaftnát R // ^P to] ta R // ^Q rodička] per errorem Panenka Př D3 // ^R z] om. Př D2, D3 // ^S Krista] Kryfta Př D2, D3; Boha R // ^T Maria] Marya Př D4, R // ^U soucí] fauž<| Př D4, gfaucy R // ^V Krista] Kryfta Př A2, D4, R // ^W Anděl] Angel Př D2, R // ^X o půlnoci] opu noczy Př D4, O půl nocy R // ^Y nebeského] R; zwestował |>ě Krále Př A2, nebezž<| Př D4 // ^Z andělského] Angelkého Př D2, R // ^{AA} v plénky obvinutého] |>ěho Př D4 // ^{BB} v] om. Př D4 // ^{CC} člověčí] czž<| Př D4

R Rozenplut: *Kancionál*, Olomouc 1601, s. 33-34

Edice Jiří K. Kroupa

quod uber munditiae dat lac pudicitiae
antiquo^A dierum.

[3.]^B Ut vitrum non laeditur sole penetrante,
sic illaesa^C creditur ^Dpost partum et ante^D
felix haec puerpera, cuius casta viscera
Deum genuerunt
et beata ubera in aetate tenera
Christum lactaverunt.

[4.] Angelus pastoribus iuxta suum gregem
nocte vigilantibus natum coeli Regem
nunciat cum gaudio iacentem in praesepio
infantem pannosum,
angelorum^E Dominum et prae natis^F hominum
forma speciosum.

^A ante quo *Pu B2 // ^B haec stropa sequitur in R [= Rozenplut 1601] post stropham 4^{am} // ^C illes a *Pu B2 // ^{D-D} Virgo post et ante versio parallela Př, R // ^E Ange[r--- (non legibile) *Pu B2 // ^F prenatis *Pu T2****

English translation (Thilo Reinhard, 1999)
This day is full of joy over the princely birth,
for today sprang forth from the virginal womb
a boy most wondrous, purely delightful
in his human grace,
yet inestimable and ineffable
in his divinity.

Born the son of God from a pure virgin,
like a rose from a lily, nature was astounded.
He who was born of a young maiden,
born before the ages,
creator of all things.
This clean breast gave virtue's milk
on this ancient day.

Just as glass is not impaired by the piercing sun,
she is believed to be unharmed after the birth and before:
blessed is this woman in labor, whose chaste entrails
gave birth to God,
and whose holy breast at a tender age
gave milk to Christ.

The angel announces with joy
the birth of heaven's Ruler to the shepherds,
watching their flock at night; Lying in a manger,
a child in rags,
Lord of the angels, and before all mortals,
precious to behold.

Hudba**Verze 1: Chorus I.**Discantus 1 / Cantus 1: pouze *Mo*, bez zjevných poruch

	Takt/nota	Př	Lj	Mo
Discantus 2 (Mo: Cantus 3)	1/1-3/2	poškozeno		
	11/2	<i>f'</i>	<i>e'</i>	<i>e'</i>
	11/4-14/2	poškozeno		
	23/3	<i>c''</i>	<i>b'</i>	<i>b'</i>
	29/3-4	poškozeno		
	43/4	poškozeno		
	49/2	–	#	#
	62/3-61/1	punct. M, Sm	punct. M, Sm	M, M
	69/1	poškozeno		
	69/4	<i>a'</i>	<i>b'</i>	<i>b'</i>
	70/1	<i>g'</i>	<i>a'</i>	<i>a'</i>
	70/2	<i>f'</i>	<i>g'</i>	<i>g'</i>
	70/5	–	#	#
	72/3	–	#	#
	74/4	–	#	#
78/3	punct. M	M	M	

		Pu	Př	Mo
Discantus 3 (Mo: Cantus 2)	12/2	<i>f'</i>	<i>g'</i>	<i>f'</i>
	21/4	#	–	#
	22/3	#	–	#
	29/3-4	punct. M, M	M, punct. M	punct. M, M
	32		chybí pauza Sm	
	32/2	M	punct. M	M
	32/3	<i>e'</i>	<i>f'</i>	<i>e'</i>
	33/1	#	–	#
	33/3		chybí tečka	
	50/5	<i>g'</i>	<i>f'</i>	<i>g'</i>
	51/3	oprava <i>d' → e'</i>	oprava <i>d' → e'</i>	<i>e'</i>
	90/3	<i>e'</i>	<i>g'</i>	<i>e'</i>

Altus 1: žádné rozdíly mezi *Pu*, *Pi*, *Mo*.**Chorus II.**

	Takt/nota	Pu	Př
Discantus 4	7/4	<i>d'</i>	<i>e'</i>
	15/2-3		poškozeno
	57/3		poškozeno
	78/2	<i>f'</i>	<i>d'</i>
	78/3	M	punct. M
	78/4-6		poškozeno
	79/1		poškozeno

		Pu	Pm	Pi	Př
Altus 2	16/1	M <i>d'</i> , M <i>f'</i>	M <i>d'</i> , M <i>f'</i>	M <i>d'</i> , M <i>f'</i>	Sm <i>d'</i> , Sm <i>e'</i> , M <i>f'</i>
	19/4	–	#	#	–
	39/3	–	#	#	–
	57/1	<i>f'</i>	<i>f'</i>	<i>f'</i>	<i>d'</i>
	58/4	–	#	#	–
	78/2	–	#	#	–

Tenor: žádné rozdíly mezi *Pu*, *Pi*.

		Pu	Mo
Bassus	19/3	–	#
	36/1-2	punct. M, Sm	M, M
	39/2	–	#
	58/3	–	#

Verze 2 v tisku *Mo* je bez notačních chyb.**Music****Version 1: Chorus I**Discantus 1 / Cantus 1 – only *Mo*, without apparent defects

	Bar/Note	Př	Lj	Mo
Discantus 2 (Mo: Cantus 3)	1/1-3/2	damaged		
	11/2	<i>f'</i>	<i>e'</i>	<i>e'</i>
	11/4-14/2	damaged		
	23/3	<i>c''</i>	<i>b' flat</i>	<i>b' flat</i>
	29/3-4	damaged		
	43/4	damaged		
	49/2	–	#	#
	62/3-61/1	punct. M, Sm	punct. M, Sm	M, M
	69/1	damaged		
	69/4	<i>a'</i>	<i>b' flat</i>	<i>b' flat</i>
	70/1	<i>g'</i>	<i>a'</i>	<i>a'</i>
	70/2	<i>f'</i>	<i>g'</i>	<i>g'</i>
	70/5	–	#	#
	72/3	–	#	#
	74/4	–	#	#
78/3	punct. M	M	M	

		Pu	Př	Mo
Discantus 3 (Mo: Cantus 2)	12/2	<i>f'</i>	<i>g'</i>	<i>f'</i>
	21/4	#	–	#
	22/3	#	–	#
	29/3-4	punct. M, M	M, punct. M	punct. M, M
	32		SM rest missing	
	32/2	M	punct. M	M
	32/3	<i>e'</i>	<i>f'</i>	<i>e'</i>
	33/1	#	–	#
	33/3		dot missing	
	50/5	<i>g'</i>	<i>f'</i>	<i>g'</i>
	51/3	corr. <i>d' → e'</i>	corr. <i>d' → e'</i>	<i>e'</i>
	90/3	<i>e'</i>	<i>g'</i>	<i>e'</i>

Altus 1 – no differences between *Pu*, *Pi*, and *Mo*.**Chorus 2**

	Bar/Note	Pu	Př
Discantus 4	7/4	<i>d'</i>	<i>e'</i>
	15/2-3		damaged
	57/3		damaged
	78/2	<i>f'</i>	<i>d'</i>
	78/3	M	punct. M
	78/4-6		damaged
	79/1		damaged

		Pu	Pm	Pi	Př
Altus 2	16/1	M <i>d'</i> , M <i>f'</i>	M <i>d'</i> , M <i>f'</i>	M <i>d'</i> , M <i>f'</i>	Sm <i>d'</i> , Sm <i>e'</i> , M <i>f'</i>
	19/4	–	#	#	–
	39/3	–	#	#	–
	57/1	<i>f'</i>	<i>f'</i>	<i>f'</i>	<i>d'</i>
	58/4	–	#	#	–
	78/2	–	#	#	–

Tenor – no differences between *Pu* and *Pi*.

		Pu	Mo
Bassus	19/3	–	#
	36/1-2	punct. M, Sm	M, M
	39/2	–	#
	58/3	–	#

Version 2 in the print *Mo* contains no errors of notation.

CLAVIS MONUMENTORUM MUSICORUM REGNI BOHEMIAE
(CMMRB)
A VI

Dvojsborová moteta rudolfinské Prahy
Antologie osmihlasých motet z českých rukopisů a tisků

The Double-Choir Motets of Rudolphine Prague
An Anthology of Eight-Voice Motets from Bohemian Manuscripts and Prints

I

K vydání připravili / Edited by

Petr DANĚK

Martin HORYNA

Vědecký redaktor: Jiří K. KROUPA

Grafické řešení obálky a příprava obrazových příloh: Jana KOKSTEINOVÁ

Vydalo nakladatelství KLP – Koniasch Latin Press, s. r. o.
(Na Hubálce 7, CZ-169 00 Praha 6, www.koniasch.cz)
ve spolupráci s Nadací pro dějiny kultury ve střední Evropě
za finanční podpory Ministerstva kultury České republiky
a Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích.
Praha 2020.

Vydání první. XVI + 144 stran.

ISBN 978-80-87773-73-4

CLAVIS MONUMENTORUM MUSICORUM REGNI BOHEMIAE

Series

A

- 1 CODEX KUTTENBERGENSIS (*Museum Nationale Pragae – Museum Musicae Bohemiae, sign. AZ 33*) / KUTNOHORSKÝ KODEX (*Praha, Národní muzeum – České muzeum hudby, sign. AZ 33*), ed. Jan BAŤA, Praha: KLP, 2008, XXXVIII + 242 pp.
- 2 Antonio DRAGHI: *Jephte*, ed. Angela ROMAGNOLI, Praha: KLP, 2000, XXII + 62 pp.
- 3 Franciscus Antonius MITSCHA (František Antonín MÍČKA): *Operosa terni colossi moles / Důmyslná konstrukce trojího kolosu* (1735), edd. Jana PERUTKOVÁ – Jana SPÁČILOVÁ – Jiří K. KROUPA, Praha: KLP, 2016, XXII + 106 pp.
- 4 CROPACIANA. *Carmina Caspari Cropacii modulis musicis aptata, 1560-1562*, edd. Petr DANĚK – Marta VACULÍNOVÁ, Praha: KLP, 2018, XXVI + 66 pp. + 6 appendices.
- 5 *Hudební kultura v Brně v polovině 16. století: liturgická polyfonie v chrámu sv. Jakuba / Musical Culture in Mid-Sixteenth-Century Brno: The Liturgical Polyphony in the St. James Church*, edd. Martin HORYNA – Jiří K. KROUPA – Vladimír MAŇAS, Praha: KLP, 2019, XLII + 118 + 28 pp.

ISBN 978-80-87773-73-4